

بررسی مواد مرتبط با نفت و گاز در لایحه و قانون بودجه سال ۱۳۹۰

علی قربانی شیران ■ معاونت برنامه ریزی وزارت نفت

مقدمه

بخش نفت و گاز یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور است. این بخش، تأمین‌کننده بیش از ۸۰ درصد از ارز خارجی مورد نیاز کشور بوده و حدود ۲۸ درصد از اقتصاد و تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص می‌دهد. بیش از ۹۰ درصد انرژی ثانویه کشور و بیش از ۹۶ درصد کل انرژی اولیه کشور نیز از بخش نفت و گاز تأمین می‌شود. ناگفته پیداست که توسعه صنعت نفت و گاز برای توسعه اقتصادی کشور و دستیابی به اهداف چشم‌انداز نظام و حفظ منافع ملی و تولید ثروت، ضروری و حیاتی است. نکته مهم این است که صنعت نفت و گاز از صنایع سرمایه‌بر بوده و حفظ و نگهداشت این صنعت و هم‌چنین توسعه آن، نیازمند سرمایه‌گذاری قابل توجه می‌باشد. به‌طور یقین، هرگونه کاستی در نگهداشت و توسعه صنعت نفت و گاز، رشد و توسعه اقتصادی کشور را با مشکلات جدی روبرو می‌سازد. بنابراین در این گزارش تلاش می‌شود در راستای تبیین بودجه نفت و شرکت‌های تابعه وزارت نفت در بودجه دولت، لایحه بودجه دولت در بخش نفت و گاز برای سال ۱۳۹۰

کشور با قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و قانون مصوب مجلس شورای اسلامی برای بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، با در نظر گرفتن موارد مربوط به شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران و شرکت ملی پالایش و پخش فراورده‌های نفتی ایران مورد بررسی و مقایسه قرار گیرد.

مقایسه وضعیت نفت و گاز در لایحه بودجه ۱۳۹۰ و قانون بودجه ۱۳۸۹

الف- سهم شرکت ملی نفت ایران از درآمدهای نفت و گاز

در قانون بودجه سال ۱۳۸۹، سهم شرکت ملی نفت ایران از درآمدهای نفتی به شرح ذیل تعیین شده بود:

- ۱۴ درصد از ارزش کل نفت‌خام و میعانات تولیدی
- ۱۱ درصد از ارزش تولیدی نفت‌خام و میعانات گازی میداین مشترک علاوه بر ۱۴ درصد سهم بند قبلی
- ۱۱ درصد از ارزش گاز فروخته شده به شرکت ملی گاز ایران، تزریقی به میداین نفتی و خوراک مستقیم فروخته شده به پتروشیمی (بابت گاز تزریقی به میداین نفتی، هیچ سهمی به دولت پرداخت نمی‌شود)
- در مورد گازهای سوزانده شده

توجه به این نکته لازم است که ۲۶/۷ درصد ارزش گاز سوزانده شده، از طرف شرکت ملی نفت ایران به‌عنوان جریمه به دولت پرداخت می‌شود. به‌عبارت دیگر، شرکت ملی نفت ایران برای گازهای سوزانده شده فقط ۳۰ درصد از ۸۹ درصد سهم دولت از ارزش گاز مورد نظر را پرداخت می‌نماید.

۵. هم‌چنین سهم شرکت ملی نفت ایران از مازاد درآمد نفت ناشی از افزایش قیمت نفت نسبت به ارقام این قانون (هر بشکه ۶۵ دلار)، تنها برای

سرمایه‌گذاری در صنایع بالادستی نفت و گاز اختصاص یافته بود. بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۸۹، هر گونه افزایش درآمد نفتی حاصل از افزایش قیمت جاری نفت نسبت به قیمت مصوب نفت در بودجه دولت، پس از کسر سهم صندوق توسعه ملی و سهم شرکت ملی نفت ایران به حساب ذخیره ارزی واریز می‌گردد. علاوه بر موارد یاد شده، مجلس شورای اسلامی در قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی (ماده ۲۲۹)، ۱۰ درصد از ارزش صادرات نفت‌خام

۱ | مقایسه منابع درآمدی شرکت ملی نفت ایران در قانون بودجه ۱۳۸۹ و لایحه بودجه ۱۳۹۰ دولت

منبع	قانون بودجه ۱۳۸۹ کل کشور	لایحه بودجه ۱۳۹۰ تقدیمی دولت
درآمد نفت خام	۱۴ درصد از ارزش کل نفت‌خام تولیدی	۱۰ درصد از ارزش نفت خام صادراتی
درآمد میعانات گازی	۱۴ درصد از ارزش کل میعانات تولیدی	۱۰ درصد از ارزش میعانات صادراتی
درآمد گاز طبیعی	۱۱ درصد از ارزش گاز فروخته شده به شرکت ملی گاز ایران، تزریقی به میداین نفتی و خوراک مستقیم فروخته شده به پتروشیمی	یک ریال برای هر متر مکعب گاز تحویلی
	۲۶/۷ درصد از ارزش گاز سوزانده شده به‌عنوان جریمه از طرف شرکت ملی نفت ایران به دولت	
	بابت گاز تزریقی هیچ سهمی به دولت پرداخت نمی‌شود	

1 Ali_qurbanishiran@yahoo.com

به‌صورت تخفیف دریافت می‌کرد.
۲. دریافت ۵۰ ریال به ازای مصرف هر متر مکعب گاز طبیعی به‌عنوان عوارض از مشترکین.

قیمت گاز در قانون بودجه ۱۳۸۹ دولت، ۹۰۰ ریال به ازای هر متر مکعب تعیین شده بود و محاسبات بر این اساس صورت می‌گرفت. البته باید توجه داشت که ۵۰ ریال یاد شده، تنها برای توسعه گازرسانی روستایی بوده و جزء منابع مصرفی شرکت گاز ایران محسوب نمی‌شد. بنابراین تنها منبع باقیمانده برای شرکت ملی گاز ایران همان ۲۵ درصد ارزش فروش گاز طبیعی بود که بخشی از آن را از مردم دریافت می‌کرد و بقیه نیز به‌عنوان تفاوت قیمت تعیین شده گاز طبیعی تحویلی به مشترکین داخل کشور (از محل تولید داخلی و واردات) با احتساب دو درصد (۲ درصد) بابت تلفات شبکه و قیمت فروش تکلیفی آن در داخل کشور، از طرف دولت به شرکت ملی گاز ایران پرداخت می‌شد. شرکت ملی گاز ایران، کلیه اقدامات گازرسانی و هم‌چنین سرمایه‌گذاری‌های جدید را از محل این درآمدها انجام می‌داد.

اما آنچه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ به‌عنوان سهم شرکت ملی گاز از درآمدهای گاز تعیین شده است به شرح ذیل می‌باشد:

۱. دریافت ۵۰ ریال به ازای مصرف هر متر مکعب گاز طبیعی به‌عنوان عوارض از مشترکین.

۲. دریافت احتمالاً ۸۰ ریال به ازای هر متر مکعب گاز طبیعی (در متن لایحه هیچ اشاره‌ای به این موضوع نشده است).

با توجه به مطالب گفته شده، شرکت ملی گاز ایران با مشکلات اساسی روبرو خواهد بود. با توجه به این‌که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، ۲۵ درصد سهم شرکت ملی گاز ایران از ارزش گاز دریافتی (موضوع بند "ب"

نفت‌خام تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی با تبصره بند الف ماده ۱ قانون هدمندی یارانه‌ها (۹۵ درصد فوب خلیج فارس) منطبق نیست.

۷. از مزاد درآمد نفت تولیدی که نتیجه افزایش قیمت نفت نسبت به ارقام این قانون (هر بشکه ۸۰ دلار) است، هیچ سهمی برای شرکت ملی نفت ایران دیده نشده است. این منابع می‌توانست بخشی از نیاز سرمایه‌گذاری شرکت ملی نفت ایران را تأمین نماید، که با در نظر گرفته نشدن آن‌ها، میزان سرمایه‌گذاری کاهش خواهد یافت.

با توجه به سهم‌های تعیین شده در قانون بودجه ۱۳۸۹ کل کشور برای شرکت ملی نفت ایران، مقرر شده بود حداقل ۷۷۳۳۸ میلیارد ریال از منابع حاصل (سهم وزارت نفت از طریق شرکت دولتی تابعه ذی‌ربط) صرف سرمایه‌گذاری در طرح‌های مذکور شود و حداقل چهار درصد از این منابع برای سرمایه‌گذاری به‌منظور توسعه طرح‌های تولید گاز طبیعی حوزه مشترک پارس جنوبی اختصاص یابد؛ در حالی‌که با توجه به کاهش قابل توجه منابع مالی تخصیص یافته به شرکت ملی نفت ایران در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ دولت، رقمی برای سرمایه‌گذاری ذکر نشده است؛ چرا که در صورت تصویب لایحه تقدیمی دولت در مجلس شورای اسلامی، اصلاً منابعی برای سرمایه‌گذاری در صنعت نفت و گاز کشور باقی نمی‌ماند.

ب- سهم شرکت ملی گاز ایران از درآمدهای نفت و گاز

در قانون بودجه سال ۱۳۸۹، سهم شرکت ملی گاز ایران از درآمدهای گاز به شرح ذیل تعیین شده بود:

۱. ۲۵ درصد ارزش گاز خام تحویلی از شرکت ملی نفت ایران که

نفت و شرکت‌های تابعه (بازپرداخت تسهیلات بیع متقابل، بازپرداخت تسهیلات، تولید، حفظ سطح تولید و برداشت صیانتی و افزایش تولید گاز طبیعی، سرمایه‌گذاری و نیز هزینه صادرات به صورت سیف) منظور شده است که با ماده ۲۲۹ قانون برنامه پنجم منطبق نمی‌باشد.

۲. در لایحه بودجه دولت هیچ سهمی از نفت‌خام و میعانات تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی برای شرکت ملی نفت ایران دیده نشده است، در حالی‌که در قانون بودجه سال ۱۳۸۹، سهم شرکت ملی نفت ایران از نفت‌خام و میعانات گازی تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی، مشابه نفت‌خام و میعانات صادراتی، ۱۴ درصد دیده شده بود.

۳. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، تمایزی بین تولید از میدین مشترک و غیر مشترک لحاظ نشده است. در نتیجه، انگیزه‌ای که قانون‌گذار در سال‌های قبل برای توسعه میدین نفتی مشترک در نظر می‌گرفت، وجود نخواهد داشت.

۴. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، ارزش هر متر مکعب گاز طبیعی تولیدی توسط شرکت ملی نفت ایران، یک ریال تعیین شده است. در نظر نگرفتن ۱۱ درصد سهم شرکت ملی نفت ایران از ارزش گاز خام تولیدی (موضوع بند "ب" ماده ۴ بودجه ۱۳۸۹) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، کاهش حدود ۱۰۶۷۹ میلیارد ریال درآمد این شرکت را به‌همراه دارد.

۵. در پیوست شماره ۳ لایحه ۱۳۹۰، معادل ۴۹۱۶۱ میلیارد ریال از محل سایر منابع، به‌عنوان بخشی از منابع شرکت ملی نفت ایران دیده شده است؛ در حالی‌که محل تأمین و محقق شدن منابع یاد شده مشخص نیست.

۶. قیمت منظور شده برای

و میعانات گازی را نیز برای تولید صیانتی نفت‌خام و افزایش تولید گاز طبیعی مقرر نموده است.

اما آنچه که در لایحه تقدیمی دولت برای بودجه سال ۱۳۹۰ مقرر شده بود، تنها اختصاص ۱۰ درصد از ارزش نفت‌خام و میعانات گازی صادراتی (که به‌نظر می‌رسد بر اساس ماده ۲۲۹ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی باشد)، به‌عنوان سهم شرکت ملی نفت ایران بود.

در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور، قیمت نفت برای نفت صادراتی از مبادی اولیه، قیمت معاملاتی یک بشکه نفت در هر محموله و برای نفت تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی معادل نود و پنج درصد (۹۵ درصد) متوسط بهای محموله‌های صادراتی نفت مشابه در هر ماه شمسی تعیین شده بود. این در حالی است که در سال ۱۳۹۰ با وجود این‌که مبنای قیمت‌گذاری نفت‌خام صادراتی مشابه سال ۱۳۸۹ بوده است، ولی برای قیمت نفت‌خام تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی، قیمت جدیدی معین گردیده است. بر این اساس، قیمت نفت برای نفت تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی متناسب با قیمت داخلی فرآورده‌های نفتی، ۲۴ دلار در هر بشکه می‌باشد.

با توجه به نکات یاد شده، مغایرت‌های سهم و درآمد شرکت ملی نفت ایران در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ دولت به‌صورت ذیل قابل ذکر است:

۱. بر اساس ماده ۲۲۹ قانون برنامه پنجم توسعه، منابع این ماده قانونی (۱۰ درصد ارزش تولید نفت‌خام و میعانات)، باید تنها به‌منظور تولید صیانتی میدین نفتی کشور (۱۰ درصد میدین در سال ۱۳۹۰) و افزایش تولید گاز طبیعی اختصاص یابد. در حالی‌که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۰، منابع گفته شده برای تأمین مالی کلیه وظایف وزارت

ماده ۴ بودجه ۱۳۸۹)، دیده نشده است، بنابراین درآمد ملی شرکت گاز به میزان ۲۷۱۰۱ میلیارد ریال کاهش خواهد یافت. از این رو نه تنها منابع لازم برای سرمایه‌گذاری شرکت ملی گاز ایران وجود نخواهد داشت، بلکه با این محاسبات، تأمین هزینه‌های جاری و پرسنلی نیز با مشکل روبه‌رو خواهد شد.

ج- سهم شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران

نگاه دولت به شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران در قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور به این صورت بود که این شرکت، نفت‌خام خوراک خود را از شرکت ملی نفت ایران به قیمت ۹۵ درصد فوب خلیج فارس خریداری کرده و فرآورده‌های تولیدی خود را نیز به قیمت بین‌المللی می‌فروخت. اما با توجه به این که این شرکت، بخشی از فرآورده‌های اصلی تولیدی خود را با قیمت‌های تکلیفی در داخل کشور عرضه می‌کند، بنابراین تفاوت قیمت (قیمت صادراتی یا وارداتی (حسب مورد)، به علاوه هزینه‌های انتقال و توزیع، فروش، مالیات و عوارض موضوع قانون مالیات بر ارزش افزوده) پنج فرآورده اصلی نفتی تولید داخل (به جز واردات) و قیمت تکلیفی فروش آن‌ها در داخل کشور، به شرکت ملی پالایش و پخش پرداخت می‌شد. در لایحه دولت برای سال ۱۳۹۰ کل کشور، بدون در نظر گرفتن نوع نفت‌خام خوراک پالایشگاه‌ها و بسیاری مسایل دیگر، قیمت نفت‌خام و میعانات خوراک پالایشگاه‌های داخلی، ۳۴ دلار بر بشکه تعیین گردیده و مقرر شده است که فرآورده‌های نفتی نیز به قیمت‌های تکلیفی فروخته شود. هم‌چنین در یک بند کاملاً انتزاعی، مقرر شده است که منابع حاصل از هدفمندی نیز به صندوق یاد شده واریز گردد.

در واقع آنچه برای شرکت ملی پالایش و پخش ایران باقی می‌ماند، ارزش فروش فرآورده‌های داخل به قیمت قبل از هدفمندی، به علاوه سایر درآمدهایش است. این در حالی است که در قانون برنامه پنجم توسعه، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران مکلف به ایجاد و تکمیل پالایشگاه‌های میعانات گازی ستاره خلیج فارس و پارس شیراز نیز شده است؛ حال منابع این دو پالایشگاه را از کجا می‌تواند تأمین نماید؟

♦ اصلاح لایحه بودجه ارایه شده دولت توسط مجلس شورای اسلامی

طی بررسی ماده واحده و ردیف‌های اعتباری لایحه بودجه در مجلس شورای اسلامی، اکثر بندهای لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ دولت توسط کمیسیون‌های تخصصی و کمیسیون تلفیق مجلس شورای اسلامی، اصلاح شده و مورد بازبینی قرار گرفتند. این اصلاحات تا حدود زیادی در جهت بازتوزیع منابع، انجام شده است. در این راستا و در جهت تأمین منابع مورد نیاز بخش نفت و گاز نیز اصلاحاتی صورت گرفته که می‌تواند بخشی از نیازهای مالی صنعت نفت و گاز کشور را مرتفع نماید:

۱. سهم شرکت ملی نفت ایران به میزان ۱۴/۵ درصد از کل درآمدهای تولید نفت‌خام و میعانات گازی (و نه نفت خام و میعانات صادراتی) تعیین شد. این سهم در لایحه دولت، ۱۰ درصد و آن هم تنها از محل درآمدهای صادراتی نفت‌خام و میعانات گازی تعیین شده بود.

● "جزء الف" بند ۱:

"در راستای اعمال حق مالکیت و حاکمیت بر منابع نفت و گاز کشور و نیز به منظور اجرای احکام قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵، رابطه مالی و نحوه تسویه حساب بین دولت (خزانه‌داری

کل) و وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط بابت کلیه مصارف سرمایه‌ای و هزینه‌های شرکت‌های یادشده از جمله بازپرداخت تسهیلات بیع‌متقابل، بازپرداخت تسهیلات تولید، حفظ سطح تولید و برداشت صیانتی و افزایش تولید نفت و گاز طبیعی، سرمایه‌گذاری و نیز هزینه صادرات با احتساب هزینه‌های حمل و بیمه (سیف)، به میزان چهارده و نیم درصد (۱۴/۵ درصد) (شامل ده درصد منظور در ماده «۲۲۹» قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه) از ارزش نفت (نفت خام و میعانات گازی) صادراتی و مبالغ واریزی نقدی بابت خوراک پالایشگاه‌های داخلی و میعانات گازی تحویلی به مجتمع‌های پتروشیمی و سایر شرکت‌ها به‌عنوان سهم آن شرکت به منظور مصارف سرمایه‌ای و بازپرداخت قراردادهای بیع متقابل شرکت پس از کسر هزینه‌ها، معاف از مالیات و تقسیم سود سهام تعیین می‌شود. وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط مکلف است معادل هشتاد و پنج و نیم درصد (۸۵/۵ درصد) بقیه ارزش مواد مذکور را به حساب بستانکار دولت (خزانه‌داری کل کشور) منظور و به شرح مقررات این بند دولت (خزانه‌داری کل کشور) تسویه حساب نماید. مفاد این حکم جایگزین مفاد تبصره (۳۸) دائمی قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور مصوب ۱۳۵۸/۵/۲۷ شورای انقلاب اسلامی می‌شود.

۲. قیمت نفت‌خام تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی از ۳۴ دلار بر بشکه پیشنهادی دولت به ۹۵ درصد قیمت متوسط صادراتی افزایش یافت. اگر فرض شود که کل تولید نفت‌خام و میعانات گازی، ۴۴۰۰ هزار بشکه در روز بوده و ۱۷۵۰ هزار بشکه از آن به پالایشگاه‌های داخلی اختصاص یابد، اختلاف درآمد سهم شرکت ملی نفت ایران در لایحه

دولت و لایحه اصلاحی مجلس شورای اسلامی از محل نفت‌خام تحویلی به پالایشگاه‌های داخلی، ۷۷۸۰۰ میلیارد ریال و از محل نفت‌خام و میعانات صادراتی نیز حدود ۳۶۵۲۶ میلیارد ریال و در مجموع ۱۱۴۳۶۲ میلیارد ریال خواهد بود. این میزان، بودجه‌ای است که برای توسعه بخش بالادستی نفت و گاز ضروری بوده و کمبود آن، قطعاً صنعت نفت کشور را در سال‌های بعد با مشکلات عدیده روبه‌رو می‌سازد.

۳. البته کمیسیون انرژی مجلس پیشنهاد نمود که سهم شرکت ملی نفت ایران، ۲۲/۴ درصد از صادرات نفت‌خام و میعانات گازی تعیین گردد که مورد موافقت نمایندگان قرار نگرفت.

۴. اضافه درآمد ناشی از افزایش قیمت نفت‌خام مازاد بر قیمت مصوب بودجه سال ۱۳۹۰ (مشابه قانون بودجه سال ۱۳۸۹ و بر خلاف لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ دولت)، به سرمایه‌گذاری در بالادستی نفت و گاز اختصاص یافت.

۵. در پیشنهادات کمیسیون تلفیق، به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شد که از منابع صندوق توسعه ملی برای سرمایه‌گذاری در بخش بالادستی نفت و گاز استفاده نماید که این پیشنهاد به‌ویژه به دلیل مخالف بودن آن با احکام برنامه پنجم توسعه و قانون تشکیل صندوق توسعه ملی، مورد موافقت نمایندگان قرار نگرفت.

● جزء "خ" بند ۱۲ لایحه کمیسیون تلفیق:

"اجازه داده می‌شود از منابع صندوق توسعه ملی برای طرح‌های سرمایه‌گذاری بخش بالادستی وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط که به صورت بیع متقابل یا فاینانس اجرا می‌گردد با رعایت اساس‌نامه صندوق مذکور اختصاص

● جزء "ح" بند "۱":

"وزارت نفت موظف است از طریق شرکت‌های تابعه، فهرست طرح‌های سرمایه‌گذاری مربوط به نفت و گاز و مبالغ آن را تا پایان تیرماه سال ۱۳۹۰ و کلیه تغییرات بعدی آن را تا پایان سال به کمیسیون‌های انرژی و برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی ارائه نماید." علاوه بر اصلاحاتی که در بندهای لایحه پیشنهادی دولت انجام گرفت، برخی بندهای الحاقی و پیشنهادات نمایندگان نیز مطرح شد و در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی مورد تصویب قرار گرفت. این بندها به قرار ذیل هستند:

۱. با توجه به کاهش درآمدهای شرکت ملی گاز ایران در بودجه سال ۱۳۹۰ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۸۹، کمیسیون انرژی در تلاش برای تقویت شرکت ملی گاز ایران، پیشنهاد نمود که ردیف ۱۳۰۱۰۶ پیوست لایحه بودجه برای پرداخت بدهی سود سهام معوقه شرکت ملی گاز ایران به دولت (۲۰۰۰۰ میلیارد ریال) حذف شود که این پیشنهاد با استقبال نمایندگان روبه‌رو گردید و این ردیف درآمدی حذف شد.
۲. مقرر شد که قیمت پیش‌بینی شده نفت در لایحه بودجه، ۱/۵ دلار افزایش یابد. ابتدا مقرر شده بود که درآمد حاصله، برای تأمین اعتبار موادی که در جداول ۱، ۲ و ۳ گزارش کمیسیون بهداشت (سلامت) پیشنهاد گردیده بود، تا سقف مبلغ ۲۱۰۰۰۰۰۰ میلیون ریال منظور گردد؛ اما در محاسبه اصلاحی، درآمد دولت به ۱۰۴۰۰ میلیارد ریال کاهش یافت. سهم صندوق توسعه ملی و شرکت ملی نفت ایران مطابق جزء الف بند ۱۲ پرداخت می‌شود.
۳. به وزارت نفت اجازه داده شد تا با وثیقه گرفتن کل طرح‌های پایین دستی، تضمین لازم را برای تسهیلات

۲ | مقایسه منابع درآمدی شرکت ملی نفت ایران در قانون بودجه ۱۳۸۹ و لایحه بودجه ۱۳۹۰ دولت

منبع	قانون بودجه ۱۳۸۹ کل کشور	لایحه بودجه ۱۳۹۰ تقدیمی دولت	قانون بودجه ۱۳۹۰ کل کشور
درآمد نفت خام	<ul style="list-style-type: none"> ۱۴ درصد از ارزش کل نفت خام تولیدی ۱۱ درصد از ارزش نفت خام تولیدی میداین مشترک علاوه بر ۱۴ درصد سهم قبلی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۰ درصد از ارزش نفت خام صادراتی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۴/۵ درصد از ارزش کل نفت خام تولیدی
درآمد میعانات گازی	<ul style="list-style-type: none"> ۱۴ درصد از ارزش کل میعانات تولیدی ۱۱ درصد از ارزش میعانات گازی تولیدی میداین مشترک علاوه بر ۱۴ درصد سهم قبلی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۰ درصد از ارزش میعانات صادراتی 	<ul style="list-style-type: none"> ۱۴/۵ درصد از ارزش کل میعانات تولیدی
درآمد گاز طبیعی	<ul style="list-style-type: none"> ۱۱ درصد از ارزش گاز فروخته شده به شرکت ملی گاز ایران، تزریقی به میداین نفتی و خوراک مستقیم فروخته شده به پتروشیمی پرداخت ۲۶/۷ درصد ارزش گاز سوزانده شده به عنوان جریمه از طرف شرکت ملی نفت ایران به دولت بابت گاز تزریقی هیچ سهمی به دولت پرداخت نمی‌شود 	<ul style="list-style-type: none"> یک ریال برای هر متر مکعب گاز تحویلی 	<ul style="list-style-type: none"> یک ریال برای هر متر مکعب گاز طبیعی تحویلی

هزینه‌های مربوط برای اجرای مفاد این جزء را مهیا نماید. مسئولیت تنظیم بازار با در نظر گرفتن تولیدات داخلی، قیمت فروش و زیرساخت‌های موجود با وزارت نفت است.

۸- با وجود اصلاحاتی که در جهت شفاف‌سازی درآمدها و هزینه‌های شرکت‌های ملی نفت و ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران در مجلس شورای اسلامی انجام گرفت، درآمدهای شرکت ملی گاز ایران تغییر چندانی نکرد و علاوه بر ۵۰ ریال عوارضی که صرفاً به منظور تأمین اعتبار طرح‌های گازرسانی روستایی اخذ می‌گردد، تنها به این شرکت اجازه داده شد که برای بیمه حوادث گاز در خانوارهای شهری و روستایی، مبلغی را از این خانوارها دریافت نماید.

۹- هم‌چنین وزارت نفت موظف شد که فهرست کامل طرح‌های سرمایه‌گذاری خود را به مجلس شورای اسلامی ارائه نماید. چنین بندی در قوانین بودجه سال‌های قبل وجود نداشت.

میعانات خوراک را به قیمت ۹۵ درصد متوسط قیمت صادراتی نفت خام، خریداری نموده و فرآورده‌های تولیدی را نیز به قیمت بین‌المللی عرضه می‌نماید. اگر دولت، شرکت یاد شده را ملزم به عرضه فرآورده‌های نفتی به قیمت تکلیفی نماید، موظف است تفاوت قیمت آن را به شرکت ملی پالایش و پخش پرداخت نماید. هم‌چنین در سال ۱۳۹۰، واردات و عرضه فرآورده‌های نفتی توسط بخش خصوصی مجاز اعلام شده است.

● جزء "خ" بند ۱:

"واردات فرآورده‌های نفتی با رعایت کیفیت و استانداردهای بین‌المللی و عرضه آن به قیمت آزاد بدون یارانه با رعایت قوانین و مقررات مربوط، توسط بخش خصوصی مجاز است. وزارت نفت مکلف است پس از ارزیابی شرکت‌های متقاضی، پروانه بازرگانی فرآورده‌های نفتی برای فعالیت آن‌ها صادر و تمهیدات لازم از جمله امکان بهره‌گیری از تأسیسات و زیربنای موجود با دریافت

یابد. شرکت‌های دولتی تابعه وزارت نفت موظفند پس از تصویب توجیه فنی اقتصادی طرح‌های مذکور توسط شورای اقتصاد، پیمانکاران دارای گواهینامه صلاحیت بخش خصوصی ذی‌ربط را معرفی نمایند." ۶. همان‌طور که گفته شد، در لایحه پیشنهادی دولت، به دلیل پایین بودن سهم وزارت نفت، الزامی برای میزان سرمایه‌گذاری توسط شرکت ملی نفت ایران نیز ذکر نشده بود. این مورد بار دیگر در جزء "ث" پیشنهادی کمیسیون تلفیق، اصلاح شده و شرکت ملی نفت ایران موظف به سرمایه آورده شده است.

● جزء "ث" بند ۱:

"وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط موظف است در راستای بودجه عملیاتی، طرح‌های سرمایه‌ای از محل سهم خود از درصد پیش‌گفته و یا سایر منابع را مطابق با موافقت‌نامه‌های متبادله با معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور اجرا و گزارش عملکرد تولید نفت و گاز را به تفکیک هر میدان و جداول طرح‌ها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری و منابع تخصیص یافته و هزینه‌شده به‌همراه میزان پیشرفت فیزیکی هر یک از طرح‌ها و پروژه‌ها را در مقاطع سه‌ماهه به مراجع یادشده در تبصره (۳) جزء (ب) این بند ارائه نماید. وزارت نفت موظف است به‌گونه‌ای عمل نماید که حداقل هشتاد و پنج هزار میلیارد (۸۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از منابع حاصل سهم وزارت نفت از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط، صرف سرمایه‌گذاری در طرح‌های مذکور با اولویت میداین مشترک نفتی و گازی گردد."

۷. شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران (هماهنگ با قانون اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون هدفمندی یارانه‌ها)، نفت‌خام و

ارزی و ریالی به بانک‌های عامل بدهد. هم‌چنین بانک‌های عامل موظف شدند که با پذیرش قراردادهای صنایع بالادستی نفت و طرح‌های پایین دستی، تسهیلات ارزی و ریالی مورد نیاز را به متقاضیان پرداخت نمایند.

۴. با توجه به این که وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف شد که کلیه واگذاری‌های برنامه‌ریزی شده را انجام دهد، بنابراین کلیه دستگاه‌های اجرایی به ارایه اسناد به سازمان خصوصی‌سازی و همکاری کامل با این سازمان مکلف شدند.

● جزء "الف" بند "۴۰":

"در اجرای ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است کلیه سهام و سایر حقوق مالکانه و حق بهره‌برداری و یا مدیریت کلیه بنگاه‌های مشمول گروه (۱) را که تا پایان سال ۱۳۸۹ واگذار نشده‌اند پیوست شماره (۱) و بنگاه‌های مشمول گروه (۲) ماده (۲) قانون یادشده پیوست شماره (۲) و کلیه معادن متعلق به دولت، سازمان‌ها و شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌ها و سازمان‌های مشمول ذکر یا تصریح نام را متناسب با منابع ردیف ۳۱۰۵۰۰، به بخش‌های غیردولتی واگذار نماید."

۵. به هر یک از شرکت‌های گاز استانی اجازه داده شد تا از بانک‌های داخلی تا سقف ۳۰۰۰۰ میلیارد ریال تسهیلات دریافت نمایند.

● بند ۲۹:

"به هر یک از شرکت‌های گاز استانی اجازه داده می‌شود جهت اجرایی نمودن تعهدات مالی و استانی اجرای خطوط انتقال گاز، گازرسانی به شهرها و روستاها و مناطق اجرای طرح مسکن مهر، مشترکین عمده و توسعه گازرسانی در شهرها و روستاها و مقاوم‌سازی و بازسازی تأسیسات رأساً

نسبت به دریافت تسهیلات مجموعاً تا سقف سی هزار میلیارد ریال از بانک‌های کشور با هماهنگی در هر استان با تعیین بازپرداخت توسط وزارت نفت از طریق شرکت تابعه ذی‌ربط اقدام نمایند. مدت زمان بازپرداخت استهلاك تسهیلات دریافتی طی مدت پنج سال است."

۶. پرداخت عوارض زیست محیطی قابل توجهی بر عهده شرکت‌های نفتی گذاشته شد. به این صورت که علاوه بر پرداخت عوارض آلاینده‌گی و کمک به جبران آلودگی‌های زیست‌محیطی از محل منابع داخلی، به شرکت‌های تابعه وزارت نفت اجازه داده شد تا درآمد حاصل از جمع‌آوری گازهای همراه سوزانده شده (بر مبنای یک سوم قیمت گاز طبیعی تحویلی به صنایع) را نیز به حفظ محیط زیست اختصاص دهند.

● بند ۱۳۱:

"شرکت‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری که فعالیت آن‌ها موجب آلودگی و تخریب محیط زیست است به ویژه شرکت‌های فعال در امور نفت و گاز مکلفند علاوه بر پرداخت عوارض آلاینده‌گی به شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، اعتبارات لازم برای جلوگیری و جبران آلودگی‌های زیست‌محیطی را از محل منابع خود و با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور هزینه نمایند."

● جزء "ر" بند ۱:

"به وزارت نفت اجازه داده می‌شود از طریق شرکت‌های دولتی تابعه ذی‌ربط، درآمد حاصله از فروش گازهای تولیدی همراه نفت از کلیه میادین نفتی ایران که در حال حاضر سوزانده می‌شود را بر مبنای یک سوم قیمت گاز طبیعی تصفیه شده تحویلی به صنایع، صرف طرح‌های حفاظت محیط زیست وزارت نفت و شرکت‌های تابعه نماید."

۷. صورت جلسات مجامع عمومی شرکت‌ها و قیمت خوراک واحدهای صنعتی، پالایشی و پتروشیمی دو موضوع دیگری بودند که مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفتند.

● جزء "د" بند ۴۶:

"در اجرای تبصره بند(ب) ماده(۱) قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، دولت مکلف است قیمت خوراک گاز واحدهای پتروشیمی را حداکثر شصت و پنج درصد (۶۵ درصد) سبد صادراتی(بدون هزینه انتقال) و سایر خوراک‌های واحدهای پتروشیمی را بدون هزینه‌های حمل و بارگیری بین هشتاد و پنج درصد(۸۵ درصد) تا نود و پنج درصد(۹۵ درصد) متوسط بهای محموله‌های صادراتی، تعیین نماید."

۸. سطح پوشش گازرسانی و این که آیا گازرسانی به تمامی شهرها و روستاها توجیه‌پذیر است، موضوعی بود که اغلب توسط مسئولین امور، اساتید، متخصصین و کارشناسان مطرح می‌شد. مجلس شورای اسلامی در بودجه مصوب سال ۱۳۹۰، این دغدغه را مورد توجه قرار داده و وزارت نیرو را موظف به تأمین برق روستاها و شهرهایی نمود که گازرسانی به آن‌ها توجیه‌پذیر نمی‌باشد.

● بند ۱۲۹:

"وزارت نیرو مکلف است نسبت به تأمین برق ارزان قیمت در روستاها و شهرهایی که گازرسانی به آن‌ها توجیه اقتصادی ندارد، اقدام نماید. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور مکلف است آیین‌نامه این بند را حداکثر ظرف سه ماه تهیه و به تصویب وزرای نفت و نیرو برساند."

◆ نتیجه گیری

در مجموع می‌توان گفت که اگر اصلاحات و تغییرات مورد نظر مجلس شورای اسلامی در لایحه بودجه دولت انجام نمی‌گرفت، کمبود منابع

شرکت‌های تابعه وزارت نفت، توان توسعه را از این شرکت‌ها می‌گرفت؛ از این‌رو این شرکت‌ها و در مجموع کل صنعت نفت را با مشکل روبه‌رو می‌ساخت.

شرکت ملی نفت ایران با در اختیار گرفتن سهم ۱۴/۵ درصدی از ارزش تولید نفت خام و میعانات گازی، می‌تواند ضمن بازپرداخت تسهیلات بیع متقابل، نگاه‌داشت توان تولید و تولید صیانتی و تأمین هزینه‌های جاری، بخشی از منابع مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری را از محل همین منابع داخلی تأمین نماید. در حالی که اگر لایحه پیشنهادی دولت مورد تأیید مجلس شورای اسلامی قرار می‌گرفت، منابع لازم برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های توسعه میادین وجود نمی‌داشت. منابع مالی در اختیار شرکت ملی نفت ایران از محل بودجه دولت در قانون بودجه سال ۱۳۹۰، لایحه بودجه سال ۱۳۹۰ مصوب مجلس شورای اسلامی به ترتیب در حدود ۱۶/۵ میلیارد دلار، ۹ میلیارد دلار و ۱۶ میلیارد دلار برآورد می‌شود. این در حالی است که شرکت ملی نفت ایران صرفاً برای نگاه‌داشت توان تولید و توسعه میادین، سالیانه نیازمند بیش از ۳۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری در طول برنامه پنجم توسعه اقتصادی می‌باشد.

با اصلاح لایحه بودجه دولت و تصویب مجلس شورای اسلامی، شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، هم‌راستا با اصل ۴۴ قانون اساسی و روند خصوصی‌سازی، نفت‌خام را به قیمت آزاد خریداری نموده و فرآورده‌های تولیدی را نیز به قیمت بین‌المللی می‌فروشد، در واقع می‌تواند بر اساس اصول علمی بنگاه‌داری عمل نماید.

منابع درآمدی شرکت ملی گاز ایران در بودجه دولت چندان مورد توجه قرار نگرفته و منابع درآمدی و هزینه‌های این شرکت به‌صورت شفاف در متن ماده واحده بیان نشده است.